

Journal of Social Sciences

İctimaiyat

Derginin ana sayfası: <http://dergipark.gov.tr/ictimaiyat>

Kitap Tanımı • Book Launch

**METİNLERARASI İLİŞKİLER VE GILGAMIŞ DESTANININ ÇAĞDAŞ
YORUMLARI İNCELEMESİNİN ELEŞTİREL BİR OKUMASI**

(Kitap İncelemesi)

Seda İZMİRLİ KARAMANLI²⁰

Orcid: 0000-0001-5638-6166,

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 05 Eylül 2018

Kabul tarihi: 09 Kasım 2018

Article history:

Received 05 September 2018

Accepted 09 November 2018

Giriş

Topraktan gelip toprağa dönecek olmak, insanoğlunun değişmez yazgısı... Dünyaya atfedilen bütün kıymetin ve özverinin, dünyevi bütün uğraşın altını boşaltan keskin ve kaçınılmaz bir gerçeklik bu. Destanın ortaya koyduğu şey de bu kadar sade ve net aslında: kader karşısındaki insan. Dünyaya dair ne derece bir statüsel üstünlük elde bulundurulursa bulundursun, ölümü son kertede sessizce kabullenme yükümlülüğü ve bunu deneyimleyecek olmanın kaçınılmazlığı... Gılgamış, bin yıllar sonra bugünü sorgulayıp anlamlandırmaya çalışırken dönüp durulan, çağlar boyunca insanın yazgısı karşısındaki değişmeyen özünün temsilciliğini yapan ve bu yüzdendir ki yeniden ve yeniden edebi eserlere konu olmuş bir destan.

Gonca Gökalp-Alpaslan'ın *Metinlerarası İlişkiler ve Gılgamış Destanının Çağdaş Yorumları* ismini taşıyan kitabının incelemesine başlamadan önce, yazar hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır. Gonca Gökalp-Alpaslan, 14 Eylül 1968 yılında Eskişehir'de doğmuştur. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü, 1989 yılında, "Çağdaş Türk Şiirinde Gelenekten Gelen Unsurlar" başlıklı tezi ile bitirmiştir. Yüksek lisans tezi "Behçet Necatigil'in Şiirlerinde Aile" (1992) üzerinedir. Doktora tezi olan "Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatında Gelenekten Gelen Unsurlar Sözlü Kültür Etkileri Doğrultusunda XIX. Yüzyıl Yazılı Anlatılarında Yapı: Konu, Kurgu, Öykü, Kişi" (1999) başlıklı çalışmasını, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlamıştır. "Gılgamış Destanı ve Türk Edebiyatında Çağdaş Yorumları" başlıklı çalışmasıyla, Türk Amerikan İlmî Araştırmalar Derneği'nin Doktora sonrası araştırma bursunu (2004) elde etmiştir. 1992 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde başladığı araştırma görevliliği görevini, 2001 yılından bu yana aynı bölümde öğretim görevlisi ve öğretim üyesi sıfatlarıyla sürdürmektedir.

Gonca Gökalp-Alpaslan'ın, söz konusu kitap incelemesi çalışmamda izini süreceğim "Metinlerarası ilişkiler ve Gılgamış Destanının Çağdaş Yorumları" başlıklı çalışması, 2007 yılında İstanbul Multilingual

²⁰ Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: seda.izmirlil93@gmail.com

Yayınları'ndan basılmıştır. Gilgamiş Destanı'nı farklı yaklaşımlar, farklı bakış açıları, farklı biçim ve üsluplarla yeniden yazan dört edebi metni incelemektedir. Destanın içerdiği insani özden, derin gerçekten, etkili söyleyişten, evrensel duyuştan kendilerini alamayarak yeniden yazılmış bu dört kurmaca metin; Orhan Asena'nın *Tanrılar ve İnsanlar* (1960), Melih Cevdet Anday'ın "Ölümsüzlük Ardında Gilgamiş" (1981), Ayla Kutlu'nun *Kadın Destanı* (1994), Özen Yula'nın *Hayat Bir Kere* (2000) adlı eserleridir. Söz konusu dört yazar da; destanda anlatılanları kendi dönemlerine, kendi duyuş ve düşünüş biçimlerine, kendi sanat anlayışlarına dönüştürerek hem kaynak metnin alımlanma sürecini etkilemekte; hem de onun anlamsal açıdan çeşitlendirilip zenginleştirilmesine hizmet etmektedir.

Metinlerarası İlişkiler ve Gilgamiş Destanının Çağdaş Yorumları Metninin İncelenmesi

Metin "İdealist Bir Okuma: *Tanrılar ve İnsanlar*", "Şiirsel Bir Okuma: 'Ölümsüzlük Ardında Gilgamiş'", "Kadınca Bir Okuma: *Kadın Destanı*", "Postmodern Bir Okuma: *Hayat Bir Kere*" başlıklarıyla dört edebi metin incelemesine dayanmaktadır. Bunlardan ilki olan "İdealist Bir Okuma: *Tanrılar ve İnsanlar*" bölümünde yazar, ölümsüzlüğü tanrılarla denk olmak ve halka hizmet edebilmek için isteyen idealleştirilmiş bir Gilgamiş'tan söz açmaktadır. (Gökalp-Alpaslan, 2007, s. 127) Dolayısıyla, oyunun siyasal ve toplumsal dönüşümlerin yaşanmaya başladığı 1950'li yıllarda yazılmış olması dikkat çekicidir. Bu hususta yazarın amacı, her dönemde ihtiyaç duyulan ve arzulanan ideal ve yüceltilmiş bir önder modeli yaratmaktır ve yazar bunu metninde açıkça ortaya koymaktadır. (Gökalp-Alpaslan, 2007, s. 111) Bu noktada, Compagnon'a gönderme yapmak gerekirse; Gilgamiş Destanı'nın 1960 yılında yeniden yazılıp üretilmesiyle birlikte metnin alımlandığı bu dönemsel bağlamın 'beklenti ufku' (Compagnon, 2004, s. 161) devreye girmektedir. Destanı yeni bir tarihsel bağlam dolayımında alımlıyor olmak; edebi metni çağına uygun şekilde yeni baştan açıklamayı, çağının gerektirdiği beklentiye karşılamak adına metnin bütün bu ufuk etrafında yeniden yorumlanmasını talep etmektedir. Bu minvaldeki görüşlerini Jauss'ın paralel görüşleriyle birlikte açıklayan Compagnon'a göre aynı zamanda; hiçbir eser kendi içinde bir 'klasik' değildir. Buna göre metnin geçmişteki ve şimdiki okunması ile alımlanma süreçleri arasında kaçınılmaz bir farklılık vardır. Bu anlayış edebiyatın geçici olmayan bir mevcudiyet olduğunu reddetmektedir (Jauss, 1970, s. 19).

Gökalp, Compagnon'un görüşleri etrafında, metni bir bağlama yerleştirerek içsel bir değerlendirme yapmaktadır. Eseri dönemine göre değerlendirip olası yazarsal niyet hakkında fikir vererek eserin daha iyi anlaşılmasına ve değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır. Tam da bu noktada Said'den söz açmak gerektiğinde ise; o, belirli bir zaman ve mekânda ortaya çıkarılmaya ihtiyaç duyan, kronotopa sahip bir anlam bütününü olarak eleştiriye yaklaşmaktadır (Said, 1983, s.15) ve Gökalp-Alpaslan'ın tutumu bu noktada Said'le de paralellik arz etmektedir. Yazar bu hususta, Said ve Compagnon gibi metnin yazıldığı dönemin bağlamına bir cevap niteliği taşıması açısından eleştiriye alımlanabilir ve anlaşılabilir kılma yoluna gitmektedir.

"Şiirsel Bir Okuma: 'Ölümsüzlük Ardında Gilgamiş'" bölümünde, Anday destanı şiirsel bir söylemle yeniden yorumlamaktadır. "Ölümsüzlük Ardında Gilgamiş", Gilgamiş Destanı'nın esasını teşkil eden, insanın kader karşısındaki âciz durumundan yola çıkmaktadır. Bu esas, varoluşsal anlamını sorgulayan ve modernitenin sancısını içinde duyan bir birey anlatısında, şiir formatında yeniden anlamlandırılmaktadır. Dolayısıyla Gökalp-Alpaslan'ın iddia ettiği; insanoglunun ve destanın trajik özündeki insanî yanın, Anday'ın şiirinde de aynı kaldığı savı geçerlilik arz etmektedir. Denebilir ki bu sayede, insanın bin yıllardır değişmeyen çaresizliğinin emareleri, derinleştirilip genişletilerek açıklanmaktadır. Modern bir anlatı tekniği olarak olayların farklı bakış açılarından anlatılması, Gökalp'e göre, Gilgamiş'in çoğunlukla izlenen kişi olarak kalmasına; onun kahramanlaştırılmamasına, aşırı yüceltilmemesine ve tanrısallaştırılmamasına hizmet etmektedir. (Gökalp-Alpaslan, 2007, s. 138) Gökalp'in bu doğrultuda saptadığı görüşleri elbette yanlış değildir fakat bakış açılarındaki söz konusu çeşitlenmenin metne katkısı da şahsım adına bununla sınırlı değildir. Bu husus, aynı zamanda Gilgamiş'a destanda atfedilen muktedirliğin de altını boşaltmaktadır.

Halihazırda sunulan bir 'gerçeklik'i, görüldüğünden farklı gösterme biçimleri vasıtasıyla okura sunmak, okuru görünür gerçeğin mutlaklığını sorgulamaya itmektedir.

Gökalp-Alpaslan, "Kadınca Bir Okuma: *Kadın Destanı*" bölümünde, kadının yalnız Babil'de değil her çağ ve ülkede ezilen, sömürülen, acı çeken, sabreden; erkeğin ise hükmeden, ezen, sömüren, acı çektiren pozisyonundan söz açmaktadır. (Gökalp-Alpaslan, 2004, s.166) Destanda önemsizleştirilen bir kadın karakter olan adsız fahişenin, Liyotani-Nippukir adıyla ana karaktere evrildiği romanda kadın, bir kenarda bırakılmayı ve ezilmeyi kabul etmediğinden bir kahraman haline gelmektedir. Roman da onun ve ona benzer kadınların varoluş mücadelesinin destanı olmaktadır. (Gökalp-Alpaslan, 2007, s. 173) Destanın ana karakterleri Gilgamiş ve Enkidu, burada ikincil kahramanlara dönüştürülmektedir. Bu yolla, destanın eril hegemonik söyleminin altının oyulduğu fikrinin arkasında ısrarla durulabilmektedir. Kadın karakterin yazgısıyla Gilgamiş arasında kurulan bağ ise, ölümlülük ve hep aynı kaderi bir fasit daire içerisinde bin yıllar boyunca yaşamak etrafında şekillenmektedir. Son kertede, insanoğlunun ölümsüz olamadığı gibi kadınların da hep aynı kaderi yaşayacağı dile getirilmektedir. (Gökalp-Alpaslan, 2007, s. 188)

"Postmodern Bir Okuma: *Hayat Bir Kere*" bölümünde, Özen Yula'nın Gilgamiş Destanı'nın özünü yirminci yüzyıl sonu Amerika'sına taşıyan romanından söz açılmaktadır. (Gökalp-Alpaslan, 2007, s. 189) Roman kişilerinin, destanın aksine ölümsüz olduğunun tahayyülü üzerinden hareket eden bir yeniden yazım metni ortaya konulmaktadır. "Nice yalan söylenir, iftira atılır, söylence ve masal anlatılır, çok az da olsa 'hakikat' dile getirilirdi eski topraklarımda." (Yula, 2006, s.7) ibaresinden söz açılan romanda, ölümsüzlük son kertede "bir lanet" (Yula, 2006, s. 140) olarak alımlanmaktadır. Destanın insanlara aktardığı gerçekliklerin, bilinçli bir şekilde ters yüz edilerek bin yıllardır inanılagelen gerçekliğe şüpheyle yaklaşılmasının amaçlandığı görüşleriyle Gökalp-Alpaslan, (Gökalp-Alpaslan, 2007, s. 202) şahsım adına son derece yerinde tespitlerde bulunmakta ve tespitlerini ağır ve yoğun bir terminolojiye girmeksizin oldukça sarıh bir üslupla ortaya koymaktadır. Aynı zamanda şahsım adına *Hayat Bir Kere* romanındaki bu tutum; metinlerarası açık göndermeler ve anlatıcının sık sık okura seslenip yorum yaptığı, varlığını belli ederek onu metne yabancılaştırdığı üst kurmaca teknikleri ile biçimsel düzlemde de desteklenmektedir.

Ricoeur'ün Yeniden Yazma Edimi ve Metinler Arasılık Üzerine Görüşleri

Bu noktada, yeniden yazma edimi ve metinlerarasılık çerçevesinde, Paul Ricoeur'ün görüşlerinden söz açmak yerinde olacaktır. Paul Ricoeur, *Time and Narrative*'de, anlatisallığın oluşum sürecini üçlü mimesis spiriline bağlamaktadır. (Ricoeur, 2007, s. 111) Bu "prefigürasyon", "konfigürasyon" ve "refigürasyon" şeklinde; bir kısır döngü şeklinde kendini tekrarlamayıp sürekli ve sürekli yeni anlamlara varan bir döngüdür. Bu hususta, dilsel yaratıyı otomatik yinelemeler yumağından çıkararak konfigürasyon aşaması olmaktadır. Bu yeniden düzenlemeyi kendi prefigürasyonunun desteğiyle algılayacak olan kişi, onu kendi dünyasıyla kesitirecek biçimde yeniden düzenlediğinde ya da refigüre ettiğinde ve akabinde prefigürasyonuna kattığında mimesis döngüsü tamamlanmaktadır. Yeniden yazım edimi içinde ikincil metnin yazarı, konfigürasyonunu kaynak metne yedirerek onu yeniden üretmiş olmaktadır.

Ricoeur'ün mimetik süreci ve edebi semantik alanındaki çalışmalarında, metinlerarasılık iki yönlü bir ilişki olarak düşünülebilmektedir. Buna göre ikincil metin, kaynak metni kendi kurmaca dünyasında yeniden inşa ederek onu yeniden anlamlandırmaktadır. Böylece kaynak metin artık ikincil metinle birlikte anlamlandırılmaya ve hatırlanmaya başlamaktadır. Aynı şekilde, ikincil metin de kaynak metinle anlamlandırılmaya hatırlanmaktadır. Buradaki anlamlandırma, Gökalp-Alpaslan'ın incelediği söz konusu dört eserde olduğu gibi, kaynak metin üzerine yeniden üretilen yeni bir anlam olmakta ve eserin edebiliği de bu anlamlandırmadan meydana gelmektedir. Metinlerarasılık bağlamında, sanatçının halihazırda var olan malzemeyi düzenlemesi, Ricoeur'ün deyimiyle kendi konfigürasyonunu metne dahil etmesi, yaratıcı süreç söz konusu olduğunda zorunluluk arz etmektedir. Kubilay Aktulum'a göre; hiçbir metinlerarası gönderge, yeni bağlamda kendiliğinden açık bir anlam üretmemektedir. Her gönderme; okurca yorumlanmasını, gönderdiği bağlamın bulunup çıkarılmasını, ilk bağlamdaki anlamıyla sonraki bağlamda aldığı anlamın

araştırılmasını, ortaya çıkarılmasını ve açıklanmasını beklemektedir. (Aktulum, 2007, s. 269) Aktulum'un görüşleri Gilgamiş efsanesi açısından değerlendirildiğinde ise denebilir ki; efsane bugün yeniden yazıldığı başka bir şey olmakta çünkü aynı efsanenin sözleri bugün farklı algılanmaktadır. Aradan geçen bin yıllar, o cümleleri farklı anlamlara getirmektedir. Okunduğu dönemin bağlamı ve okunduğu dönemin okurunun bambaşka bilinçleri çerçevesinde efsane yeniden yorumlanıp anlamlandırılmaktadır. Yeniden yazım edimine girişen kişi, parçası olduğu tarihsel ve toplumsal bağlam uyarınca ürettiği güncel anlamlar vasıtasıyla; hem ikincil metinden bağımsız değerlendirilemeyen kaynak metnin alımlanma sürecini etkilemekte, hem de onun anlamsal açıdan zenginleştirilmesine hizmet etmektedir. Sonuç olarak, Ricoeur'ün üçlü mimesis spiralinin metinlerarasılık bağlamındaki yargıları, Gökalp'in çalışmasında belirleyicilik arz etmektedir. İlgili dört metin, Gilgamiş Destanı'ndan hem etkilenip hem de onun alımlanma sürecini etkilemektedir. İnsanoğlunun kader karşısındaki trajik özü üzerine temellenen anlamsal düzlemin derinleştirilip genişletilmesinde belirleyici rol oynamaktadır.

Metinlerarası İlişkiler ve Gilgamiş Destanının Çağdaş Yorumları Metninin Problem Arz Eden Hususları Çerçevesinde Noel Carroll ve Edward Said'in Eleştirisi Üzerine Görüşleri

Bu aşamada, Gökalp'in söz konusu çalışmasında, eleştirinin esasları doğrultusunda problem arzettiğini düşündüğüm hususlardan söz açılacaktır. Gökalp, Gilgamiş Destanı'nın yeniden yazımına dair incelenen eserlerin haricinde dört roman (*Sardanapal* (1908), *Yurduna Dönen Gilgamiş* (1990), *Sümer Kızı* (1993), *Gilgameş* (2006)) üç oyun (*Akad'ın Yayı* (1982), *Temmuz, Gilgamiş*), üç şiirden ("Yeryüzü Destanları" (1998) ve "Ahmet Köklügiller" ve "Bilgin Adalı" tarafından uyarlanmış iki versiyon) bahsetmesine rağmen, incelediği söz konusu bu dört eseri seçmesinde hangi kıstasları gözettiğinden kitap boyunca söz açmamaktadır. Bu hususta ön sözde, "Destanın güzelliğine ve incelediğim eserlerin derinliğine hala hayranlık duyuyorum" ile sınırlı gerekçelendirme, eserlerin neye göre beğenildiğinin ve bu çalışmada neyin hedeflendiğinin altını doldurmada yetersiz kalmaktadır.

Çalışmaya getirilebilecek ikinci olumsuz eleştiri; geçerliliğe erişmiş bir değerlendirme sunmak açısından, bütünlüklü bir anlam üretim sürecine odaklanılmamasıdır. Yazarın bu çalışmada doldurmaya çalıştığı boşluğun ve varmak istediği noktanın ne olduğu; neyi, ne doğrultuda öne çıkarmaya çalıştığı açıkça ortaya konulmamaktadır. Yazarın malzemeye nasıl bir bakış açısıyla yaklaştığı sorusunun okur nazarında yanıt bulamaması, çalışmanın amacı doğrultusundaki şahsım adına en temel eksikliklerdir. Eserlerin kendi içlerinde yorumlanması, okur tarafından anlaşılmasına ve eserlerin ayrı ayrı beğenilme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlasa da; parça parça açıklanan bu dört metin incelemesinin bir araya getirilmesi, bütün hakkında ilk elden bir şey söylememektedir. Parçaları birleştirmek suretiyle çalışmanın nihaî bir değerlendirmesine varma işi yukarıda, Gökalp-Alpaslan'ın bu çalışmasının okura açtığı kapının ne olduğunu şahsım adına sorguladığım gibi, okura bırakılmaktadır. Bütünlüklü bir niyetin ve gerekçeli bir değerlendirmenin yazar tarafından bizzat ortaya konulmaması, bir inceleme metni söz konusu olduğunda problem arz etmektedir.

Gökalp-Alpaslan tarafından üretilen bu metinde, gerekçeli bir niyetten yoksunluk, Noel Carroll'ın eleştiriyi temellendirdiği 'değerlendirme' kavramının da çalışmadaki yokluğuna işaret etmektedir. Yine Carroll'la bağlantılı olarak, eserin bu yazarsal niyetin altını çizmekten yoksun tavrı; dolayısıyla metnin Carroll'ı kullandığı anlamda "başarı değeri"nden (*success value*) de yoksun olduğunu ve geçerli bir eleştirinin ortaya konulmadığını imlemektedir. (Carroll, 2009, s. 52) Edward Said'den söz açmak gerekirse ise; Said'de de, Carroll'da da eleştirinin dünyeviliğini sağlayan şey bu "değerlendirme" ve bunu sağlayan da eleştirinin edebi metne bağlı olmasıdır. (Said, 1983, s. 52-53) Eleştiri bir yandan edebi metne bağlıdır; öte yandan ise o metnin dünyeviliğini, hakikatini, anlamını ortaya çıkarmaya çalışan bir çaba olarak vardır. Eleştiri tam da bunu yaptığı için kendisi de dünyevî hale gelmekte ve o edebi metnin konumlanışını ortaya koymaya yoğunlaşırken dünyevileşmektedir. Bu hususta, eleştiri söz konusu olduğunda geçerli ve mâkul

bir anlama ulaşabilmek için yazarsal niyeti baştan kabul ederek yola çıkmak başat gözükmektedir. Gökalp-Alpaslan'ın çalışmasında böylesi bir bütünlüklü değerlendirmenin olmayışı sorunsal teşkil etmektedir.

Sonuç

Metinlerarası İlişkiler ve Gilgamiş Destanının Çağdaş Yorumları başlıklı eserde söz konusu edilen Orhan Asena'nın *Tanrılar ve İnsanlar* (1960), Melih Cevdet Anday'ın "Ölümsüzlük Ardında Gilgamiş" (1981), Ayla Kutlu'nun *Kadın Destanı* (1994), Özen Yula'nın *Hayat Bir Kere* (2000) isimli dört metni, Gilgamiş Destanı'nı farklı noktalardan yola çıkıp yorumlamakta ve yeniden yazmaktadır. Destanın böylesine çeşitlendirilip yeniden anlamlandırılmasında sahip olduğu söylemsel zenginliğin payı büyüktür. İnsanın varoluşuna değin çok temel bir 'kader' meselesinden temelleniyor oluşu, bin yıllar sonra bugünün okurları için hala geçerlilik arz etmesi hususunda belirleyici niteliktedir. Bu doğrultuda, Gökalp-Alpaslan'ın bu çalışmasının okura açtığı kapı ne olmaktadır? Böylesi bir inceleme metni öncelikle, bin yıllar önce metinsel düzlemde halihazırda dayatılan bir gerçekliğin bambaşka şekillerde yeniden ve yeniden üretilmiş olduğunu göstermiş olmaktadır. Gerçekliğin mutlaklığına indirilen darbe, bunun biçimsel ve düşünsel düzlemde yansımaları olan farklı görme ve gösterme biçimleri ile desteklenmektedir. Dört metinde de, okurun gerçeklik algısını sekteye uğratmaya yönelik bilinçli bir çaba söz konusudur. 'Ne kadar çok yaşarsak, o kadar çok acıya katlanacağız' fikri etrafında, modern dünyada ölümsüzlüğün çileli bir yol ve bir eziyetten ibaret olduğu fikirleri imlenmektedir. Bu hususta ilgili dört yeniden yazım metninin de Gilgamiş Destanı'yla modernitenin konvansiyonları arasında bir köprü görevinde olduğu kanaatindeyim. Yeniden yazım edimine girişen kişinin, parçası olduğu tarihsel ve toplumsal bağlam uyarınca ürettiği güncel anlamlar vasıtasıyla; hem ikincil metinden bağımsız değerlendirilemeyen kaynak metnin alımlanma sürecini etkilemesi, hem de onun anlamsal açıdan zenginleştirilmesine hizmet etmesi açısından Gökalp-Alpaslan'ın çalışması, Ricoeur'ün üçlü mimesis spiralinin metinlerarasılık bağlamındaki yargılarıyla koşutluk arz etmektedir.

Gonca Gökalp-Alpaslan'ın incelediği söz konusu bu dört eseri seçmesinde hangi kıstasları gözettiğinden kitap boyunca söz açmaması, eserlerin neye göre beğenildiğinin ve bu çalışmada neyin hedeflendiğinin altını doldurmada yetersiz kalmaktadır. İkinci olarak, yazarın bu çalışmada doldurmaya çalıştığı boşluğun ve varmak istediği noktanın ne olduğunun; neyi, ne doğrultuda öne çıkarmaya çalıştığı açıkça ortaya konulmaması, bütünlüklü bir anlam üretim sürecine odaklanılmadığına işaret etmektedir. Edward Said'te de Noel Carroll'da da eleştirinin dünyeviliğini sağlayan şey "değerlendirme"dir. Gerekçeli bir niyetten yoksunluk, bu bağlamda eleştirinin temellendiği 'değerlendirme' kavramının da *Metinlerarası İlişkiler ve Gilgamiş Destanının Çağdaş Yorumları* incelemesindeki yokluğuna işaret etmektedir.

Kaynakça

- Aktulum, K. (2007). *Metinlerarası İlişkiler*. İstanbul: Öteki.
- Carroll, N. (2009). *On Criticism*. New York and London: Routledge.
- Compagnon, A. (2004). *Literature, Theory and Common Sense*. (C. Cosman, Trans.) Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Gökalp-Alpaslan, G. (2007). *Metinlerarası İlişkiler ve Gilgamiş Destanının Çağdaş Yorumları*. İstanbul: Multilingual.
- Jauss, H. R. (1970). "Literary History as a Challenge to Literary Theory." *New Literary History*, 2 (1). doi: 10.2307/468585
- Ricoeur, P. (1983). *Time and Narrative*. (M. Rifat ve S. Rifat, Çev.). (2007).
- Said, E. (1983). "The World, The Text and The Critic." *Introduction: Secular Criticism*. Cambridge: Harvard University Press.
- Yula, Ö. (2006). *Hayat Bir Kere*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.